

СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ. ІНФОРМОЛОГІЯ

УДК 336:340.13

Цитування:

Гребенюк А. В. Комунікативна система правової сфери: характерні риси та поняття (в аспектах галузевого документознавства). *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2021. № 4. С. 76–84.

Hrebeniuk A. (2021). Communication system of the legal sphere: characteristic features and concept (in aspects of document science branch). *Library science. Record Studies. Informology*. 4, 76–84 [in Ukrainian].

Гребенюк Алла Василівна,

кандидат філологічних наук,

старший викладач кафедри східноєвропейських мов
навчально-наукового центру мовної підготовки
Національної академії Служби безпеки України

alla7997@meta.ua

<https://orcid.org/0000-0002-8703-3432>

**КОМУНІКАЦІЙНА СИСТЕМА ПРАВОВОЇ СФЕРИ:
ХАРАКТЕРНІ РИСИ ТА ПОНЯТТЯ
(В АСПЕКТАХ ГАЛУЗЕВОГО ДОКУМЕНТОЗНАВСТА)**

Мета роботи. Статтю присвячено визначенню характерних рис та поняття комунікативної системи правової/правничої сфери (в аспектах галузевого документознавства). **Методологія** дослідження полягає у застосуванні методів аналізу, синтезу, компаративного методу, за допомогою яких опрацьовано наукові праці, дотичні до предмету наукових пошуків. **Наукова новизна.** Установлено відсутність результатів, формуванню яких присвячено статтю. З'ясовано, що низка праць, які певною мірою стосуються наших наукових інтересів, не вирішують мети пошуків, виділеної у публікації. Вперше виокремлено спектр характерних рис та сформульовано поняття комунікативної системи правової сфери. **Висновки.** До характерних рис комунікативної системи правової сфери віднесено: функціонування в процесі взаємодії суб'єктів права; реалізація шляхом обміну інформацією правового характеру за допомогою усних та писемних форм мовлення; превалювання документознавчого аспекту завдяки документальному відображенню і поширенню правової інформації, а також застосуванню функціональних стилів, поєднання яких створюють феномен документальності мовного вираження правової думки; набуття комунікативних якостей, пов'язаних зі сферою юриспруденції. Сформульовано дефініцію на позначення комунікативної системи правової сфери – це форма організації суб'єктів права, які взаємодіють шляхом обміну правовою інформацією за допомогою наукового, офіційно-ділового, публіцистичного, епістолярного функціонально-стильових механізмів та комунікативних якостей правильності, ясності, точності, стислості, доцільності, логічності, чистоти, лаконічності, у якій документознавчий аспект відіграє визначальну роль.

Ключові слова: комунікативна система правової/правничої сфери, документознавство правової сфери, способи передачі правової інформації, комунікативні якості мови юриспруденції, функціонально-стильові механізми комунікативної системи правничої сфери.

Hrebeniuk Alla,
Ph.D. (Ukrainian Language),
Senior Lecturer at the Department of Eastern European National Languages,
Educational and Scientific Center of Language Training,
National Academy of Security Service of Ukraine

COMMUNICATION SYSTEM OF THE LEGAL SPHERE: CHARACTERISTIC FEATURES AND CONCEPT (IN ASPECTS OF DOCUMENT SCIENCE BRANCH)

The purpose of the article is devoted to the purpose of the definition of characteristics and concepts of the communication system of the legal sphere (in aspects of branch document science). The methodology consists of the application of methods of analysis, synthesis, comparative method, with the help of which scientific works related to the subject of scientific research are studied. Scientific novelty. The absence of results, the formation of which is devoted to the article, has been established. It was found that a number of works, which to some extent concern our scientific interests, do not solve the purpose of the search highlighted in the publication. The spectrum of characteristic features is singled out and the concept of the communication system of the legal sphere is formulated for the first time. Conclusions. The following characteristics of the communication system of the legal sphere were identified: functioning in the process of subjects of law interaction; implementation through the exchange of legal information through oral and written forms of speech; the prevalence of the documentary aspect due to the documentary display and dissemination of legal information, as well as the use of functional styles, the combination of which creates the phenomenon of documentary linguistic expression of legal thought; acquisition of communicative qualities related to the field of jurisprudence. A definition for the communication system of the legal sphere has been formulated. It is a form of organization of legal entities that interact by exchanging legal information through scientific, official-business, journalistic, epistolary functional-stylistic mechanisms and communicative qualities of correctness, clarity, accuracy, brevity, expediency, logic, purity, conciseness, in which the documentary aspect plays a decisive role.

Keywords: communication system, legal sphere, a connection of document science with legal sphere, methods of legal information transfer, communicative qualities of jurisprudence language, functional and stylistic mechanisms of a communication system of the legal sphere.

Актуальність теми дослідження. Функціонування розвинутих соціальних та стратегічних комунікацій визнане запорукою забезпечення національної безпеки України й ефективної протидії зовнішнім деструктивним впливам. Як важливе практичне завдання, передбачене Стратегією національної безпеки України, затвердженою Указом Президента України №392/2020 14 вересня 2020 року. Відтак проблема створення у нашій державі надійних комунікативних систем сьогодні стосується усіх сфер життєдіяльності.

Особливе місце серед них займає права/правнична сфера – сукупність суспільних відносин, впорядкованих за допомогою права. Її дослідження та розвиток необхідні для побудови правової держави в Україні, зміцнення законності та верховенства права.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дотичними до предмету нашого дослідження є наукові здобутки Ю. Якимюк, яка захистила дисертаційне дослідження на тему «Комунікаційна система документаційного забезпечення управління вищим навчальним закладом» [1]. Проте, як бачимо, її наукові інтереси не стосувались правової сфери.

Комунікативних механізмів у системі права, що формуються лінгвістичним інструментарієм та формують новий напрям науки – юридичну лінгвістику, стосувались напрацювання Ю. Прадіда [2], А. Токарської [3]. Натомість зазначені та інші вчені, зважаючи на інші предмети їх досліджень, не заглиблювались у питання розвитку комунікативної системи саме юриспруденції.

Поза увагою науковців невиправдано залишаються закономірності побудови кому-

нікативної системи правової сфери, способи передачі інформації в її межах, її функціонально-стильові механізми та комунікативні якості. Абсолютно новою проблема функціонування цієї системи є для вчених, кандидатів та докторів наук із соціальних комунікацій.

З огляду на викладене, метою цієї публікації є з'ясування характерних рис та поняття комунікаційної системи правової сфери як якісно нового явища, якому досі не було приділено належної уваги у наукових колах.

Виклад основного матеріалу. Розмірковуючи над визначенням та сутністю комунікаційної системи в цілому, вважаємо за необхідне з'ясувати значення елементів цієї термінологічної одиниці (далі – ТО) кожного окремо: «комунікаційний», «комунікація» та «система», а також пов'язаних з ними ТО.

Встановлюємо, що відповідно до положень Великого тлумачного словника сучасної української мови система – це: порядок, зумовлений правильним, планомірним розташуванням і взаємним зв'язком частин чого-небудь; форма організації, будова чого-небудь; будова, структура, що становить єдність закономірно розташованих та функціонуючих частин [4, 1320-1321]. Те ж визначення містить Словник української мови [5]. Тобто, певною мірою поняття «система» ототожнюється із поняттями «організація» та «структура».

Проте, виявляємо, що термін «організація» не може бути співвідносним із терміном «система», адже він позначає лише структурні особливості будови чого-небудь [4, 853; 6], без вказівки на зв'язки елементів, які взаємодіють між собою, закономірності їх функціонування. Тобто ця термінологічна одиниця має дещо вужче значення.

Ознаки тотожності з терміном «система» має ТО «структура», яка, у першу чергу, номінує взаєморозміщення та взаємозв'язок складових частин цілого, а далі – будову, устрій, організацію чого-небудь [4, 1404; 7]. Поряд з тим, у тому ж лексикографічному джерелі фігурує термін «механізм», який більше стосується внутрішньої будови, системи чого-небудь [4, 665]. На нашу думку, ці терміни у своєму поєднанні відображають якості системи.

На увагу та врахування заслуговує також термін «виконавчий», який здійснює виконан-

ня рішень, постанов, практичне керівництво чим-небудь [4, 137], який позначає ієрархічні вертикальні зв'язки, що теж наявні у системі. Відтак пропонуємо ототожнювати поняття «системи» та «структурно-виконавчого механізму» та послуговуватись ними у наших дослідженнях як рівноцінними. При цьому зауважимо, що до системи/структури права (правової сфери) як її функціонуючі частини слід віднести суб'єктів права: фізичних осіб (громадян, іноземців, осіб без громадянства), юридичних осіб (підприємств, установ, організацій тощо) [8].

У свою чергу, термін «комунікаційний» – це прикметник до ТО «комунікація» – *обмін інформацією, спілкування*; те саме, що спілкування, зв'язок. Тут же встановлюємо, що, для прикладу, масова комунікація – це *процес інформування* широких мас із використанням технічних засобів [4, 562].

З'ясовуємо, що спілкування – це дія за значенням «спілкуватися»; особлива форма поведінки, спеціальною функцією якої є *передача інформації*. У той же час, спілкуватися – означає підтримувати взаємні стосунки, діловий, дружній зв'язок із ким-небудь; об'єднуватись для спільних дій [4, 1368].

Тобто, якщо ототожнювати терміни «комунікація» та «спілкування», то, окрім обміну інформацією і процесу інформування, ці ТО стосуються також *об'єднаних явищ, вироблення зв'язків*.

Доповнює зазначені визначення Р. Качавець, який стверджує, що спілкування – це процес передавання і сприймання повідомлень; взаємодії між людьми, що охоплює обмін інформацією пізнавального чи емоційно-оцінного характеру [9, 47]. Тієї ж думки дотримується Н. Хамітов, який вважає, що комунікація окреслює людську взаємодію у світі [10].

Проте у цьому випадку виникають питання: чому відбувається лише обмін інформацією пізнавального чи емоційно-оцінного характеру? Які є ще види інформації? Які існують способи передачі інформації?

Відповідаючи на ці питання, з'ясовуємо, що відповідно до статті 10 «Види інформації за змістом» Закону України «Про інформацію» за змістом інформація поділяється

на такі види: інформація про фізичну особу; інформація довідково-енциклопедичного характеру; інформація про стан довкілля (екологічна інформація); інформація про товар (роботу, послугу); науково-технічна інформація; податкова інформація; *правова інформація*; статистична інформація; соціологічна інформація; інші види інформації [11].

Як бачимо, комунікацію не слід пов'язувати лише з обміном відомостями пізнавального чи емоційно-оцінного характеру, адже спектр видів інформації є набагато ширшим. У цьому аспекті окремо виділяється правова інформація, що локалізує комунікаційну систему у тому числі у правничій сфері.

Даючи відповідь на питання про способи передачі інформації, з'ясуємо, що основним її способом є мовлення – спілкування людей між собою за допомогою мови [4, 683]. В. Пивоваров, О. Єрахторіна, О. Лисенко та ін. у тому ж контексті зазначають, що мова – це один з найголовніших інструментів діяльності юриста, за допомогою якого здійснюється його правова активність у всіх сферах: законотворчій, правозастосовній, правоохоронній тощо [12].

При цьому з'ясуємо, що згідно зі статтею 22 Закону України «Про інформацію» (у редакції станом на 1993 р.) правова інформація – це сукупність документованих або публічно оголошених відомостей про право, його систему, джерела, реалізацію, юридичні факти, правовідносини, правопорядок, правопорушення та боротьбу з ними і їх профілактику тощо [11].

Тобто, йдеться про зв'язок цього виду інформації передусім із: її документальним відображенням і поширенням, що і є одним із способів передачі правової інформації; теорією і практикою упорядкування і збереження ділових паперів - документознавством [4, 314] як універсальним інструментом комунікаційної системи правничої сфери.

Про зв'язок правничої сфери з документознавством говорять і вже згадані вище В. Пивоваров, О. Єрахторіна, О. Лисенко, які називають мову першоелементом права і наголошують, що за допомогою мови створюються правові норми, закони. Вони відзначають, що мовна та мовленнєва компетентності юриста

найбільше підпорядковані вимогам законодавчої техніки [12]. Зважаючи на викладене, за допомогою мови/мовлення відбувається створення документальних носіїв правової інформації.

Проте, у статті 17 «Правова інформація» Закону України «Про інформацію» (у чинній редакції) вже йдеться про правову інформацію як про будь-які відомості про право, його систему, джерела, реалізацію, юридичні факти, правовідносини, правопорядок, правопорушення і боротьбу з ними та їх профілактику тощо. Законодавець врахував те, що правова інформація поширюється не лише за допомогою писемної, але й усної мови.

У той же час, зауважимо, що в обох редакціях зазначеного закону джерелами правової інформації визначені Конституція України, інші законодавчі і підзаконні нормативні правові акти, міжнародні договори та угоди, норми і принципи міжнародного права, а також ненормативні правові акти, повідомлення засобів масової інформації, публічні виступи, інші джерела інформації з правових питань.

З метою забезпечення доступу до законодавчих та інших нормативних актів всім громадянам держава забезпечує видання цих актів масовими тиражами у найкоротші строки після набрання ними чинності [11].

Відтак обмін зазначеними актами є способом поширення правової інформації, чи основним способом комунікації у правничій сфері. Як бачимо, законодавець фактично наголошує на більшій важливості у правничій сфері саме писемного мовлення, створення, упорядкування і збереження ділових паперів, документознавчого аспекту юриспруденції в цілому.

Утім, комунікаційна система правової сфери не може функціонувати і без усного мовлення. Обидва види мовлення перебувають у тісному зв'язку, є дифузними (взаємопроникними). Таку особливість ми спостерігаємо на прикладі реалізації функціонально-стильових механізмів зазначеної системи.

Окремі питання функціонування цих механізмів розглядали у своїх працях Л. Мацько, О. Сидоренко, О. Мацько, вивчаючи питання стилістики української мови загалом [13]. Ближче до предмету нашого дослідження на-

близилась А. Мамрак, яка присвятила свої пошуки особливостям мови та стилю українського документування [14].

Вивчаючи ці та інші джерела, встановлюємо, що мові української юриспруденції притаманний науковий стиль – функціональний різновид літературної мови, яким послуговуються для створення з пізнавально-інформативною метою текстів, що описують та узагальнюють наукові розвідки в певних галузях науки. Відзначаємо, що знову ж йдеться про «створення текстів», тобто більш чітко виражений документознавчий аспект. Писемними формами цього стилю стали: дисертація, монографія, підручник, навчальний посібник, курс лекцій, рецензія, стаття, відгук, анотація, тези і т.д.

В. Пивовар, О. Єрахторіна, О. Лисенко та ін. при цьому зазначають, що цей стиль існує не лише в писемній формі, а й в усній, але не конкретизують свій висновок [12]. З власного досвіду можемо зазначити, що усна форма наукового стилю юриспруденції реалізується при, наприклад, проведенні лекційного заняття, виступі лектора, чи виголошенні доповіді на науковому форумі. Проте, знову ж, спостерігаємо більшу актуальність для правової сфери саме документознавчого аспекту.

Ту ж особливість спостерігаємо на рівні визначення офіційно-ділового стилю – функціонального різновиду літературної мови, що задовольняє потреби суспільства в *документальному оформленні* різних актів державного, суспільного, політичного, економічного життя, ділових стосунків між державами, організаціями, а також між членами суспільства в офіційній сфері їхнього спілкування. Зазначений стиль використовується в юридичних документах та ділових паперах: указах, законах, постановах, інструкціях, заявах, протоколах, дорученнях тощо.

При цьому з'ясуємо, що дослідники юридичної стилістики не фіксують усні форми вказаного стилю взагалі. Вважаємо, що він реалізується у вигляді промов на судових засіданнях, службових нарадах співробітників правоохоронних органів тощо.

До інструментарію юридичної стилістики відносять також публіцистичний стиль – різновид функціональних стилів літературної

мови, призначений для передання масової інформації, що характеризується найбільшою комунікативною зорієнтованістю та реалізується у текстах газет, журналів, виступів на радіо та телебаченні; найдавніший писемний різновид стилю, який є засобом передавання, поширення інформації [15]. В межах цього стилю виділяємо як письмові, так і усні форми.

Проте слід зважати на те, що цей стиль реалізується за допомогою кінодокументів (документальних кінофільмів, наукових і науково-популярних фільмів, кіножурналів, спецвипусків), відеодокументів (документальних відеофільмів, науково-популярних відеофільмів, інформаційно-аналітичних програм, репортажів, телевізійних парогам), фотодокументів (хронікального характеру), фонодокументів [16]. Якщо слухачі чи глядачі під час перегляду телепередач чи прослуховування радіопередач фактично мають справу з аудіо- чи аудіовізуальними документами, то спектр усних форм публіцистичного стилю значно звужується, а документознавчий аспект комунікативної системи правової сфери, навпаки, посилюється.

Суто в контексті зазначеного аспекту фігурує епістолярний стиль – один із функціональних різновидів літературної мови, який обслуговує сферу письмових приватно-офіційних стосунків, в юриспруденції реалізується в процесі ділового листування. Цікаво, що С. Єрмоленко у довідковому виданні «Українська мова. Енциклопедія» взагалі стверджує, що не доцільно окремо виділяти епістолярний стиль, адже його ознаки «перекриваються ознаками більш узагальнених структурно-функціональних стилів [17], у нашому випадку офіційно-ділового та публіцистичного.

На цьому тлі, хоча Р. Кацавець виділяє усне та писемне мовлення та при цьому зазначає, що друге спирається на перше [9], мусимо констатувати, що у випадку з правовою інформацією першочергове значення має саме документообіг, створення, зберігання та поширення документальних носіїв цієї інформації. І лише потім, зважаючи на наведені правові норми та здобутки науковців, актуалізується усне мовлення юридичної спрямованості.

Низка вчених, які досліджують мову української юриспруденції, не випадково се-

ред ознак правничої лінгвістики особливо визначають документальність мовного вираження думки – у мові права виражається не індивідуальна воля, а воля законодавчого органу, яка втілюється в певних документальних формах, що мають офіційне значення [12]. Така теза вчергове підтверджує правильність наших висновків про основний спосіб поширення правової інформації.

У той же час, зважаючи на те, що, як зазначив Р. Кацавець, писемне мовлення спирається на усне, частина особливостей другого може бути актуальна для першого. Звернімо увагу на такі комунікативні якості усного мовлення: правильність – досягається дотриманням норм літературної мови (орфоепічними, орфографічними, граматичними, лексичними); ясність – забезпечує адекватне розуміння інформації, що передається (без деформацій), не вимагаючи від співрозмовника особливих зусиль при сприйнятті змісту форми; точність – комунікативна якість мовлення, що виявляється у використанні слів відповідно до їх значення, розвивається у роботі зі словниками, навчальною, науковою літературою, шляхом аналізу власного та чужого мовлення; стислість – комунікативна якість мовлення, що виявляється у відборі мовних засобів для вираження головної думки, тези; доцільність – особлива організація мовних засобів, що зумовлює відповідність мовлення меті та обставинам спілкування [9]. Усі вони притаманні писемному мовленню та документальним носіям правової інформації, діловим паперам, а також предмету теорії та практики документознавства.

Окрім вказаних правильності, точності мовлення, І. Плотницька виділяє також логічність, чистоту (відсутність позалітературних елементів), лаконічність (чітке і стисле викладення змісту ділового тексту), доречність (відповідає зазначеній вище якості доцільності) ділового мовлення [18]. Зауважимо, що в цьому випадку зазначені якості вчена пов'язує з діловим мовленням, яке теж поділяє на усне та писемне, але перераховані якості відносять до обох категорій.

У той же час, виразність (а з нею образність і експресивність) не можемо віднести до цієї групи, адже це – комунікативна якість, завдяки якій здійснюється вплив на емоції та по-

чуття аудиторії, тобто суто при усній передачі інформації, не пов'язаній з документознавством. Ця якість реалізується завдяки: засобам художньої образності: порівнянням, епітетам, метафорам; фонетичним засобам: інтонації, тембру голосу, темпу мовлення, дикції. До засобів виразності також відносять: приказки, прислів'я, цитати, афоризми, крилаті слова та вирази; територіальні, соціальні діалекти, просторіччя; синтаксичні фігури: звертання, риторичне запитання, інверсія, градація, повтор, період [9].

Такі засоби у юридичному мовленні, при виконанні документів, які є формою поширення правової інформації, не використовуються, а, отже, виразність не є якістю комунікативної системи правової сфери, принаймні тієї, що функціонує за допомогою писемного мовлення.

В. Пивоваров, О. Єрахторіна, О. Лисенко, О. Прудникова, Л. Сідак, М. Ценко, О. Шумейко при цьому зазначають, що мова юридичних документів – це специфічна мова, якій притаманні чіткість, стислість і визначеність, імперативний характер, спеціальна термінологія, що виражає точність думки законодавця. Вони виділяють ознаки мови юриспруденції (наявність специфічних, професійних мовних засобів; відповідність законам і нормам сучасної літературної мови; підпорядкованість діяльності, пов'язаній з юриспруденцією; логічність, послідовність та стрункність викладу думки; точність і зрозумілість; об'єктивність; стандартність, сталість, стереотипність форми; стислість викладу думки за умов збереження повноти її змісту), серед яких теж не вбачають образності і експресивності [12].

Р. Кацавець теж погоджується із зазначеним, вказуючи, що виготовлення документів пов'язане з писемною мовою, яке спирається на усне мовлення, але вирізняється точнішим добром лексики, переважно професійної та загальнонавчальної, термінів, відсутністю просторіч, застарілих та територіальних слів. Як стверджує вказаний дослідник, для писемної мови характерні складні речення, різні форми сурядності й підрядності, відокремлення, вставні слова [9].

Наукова новизна. Таким чином, у публікації, за відсутності чітко сформованих ра-

ніше наукових результатів, які б відповідали предмету нашого дослідження, нами вперше виділено характерні риси комунікаційної системи правової сфери. В процесі опрацювання доробків низки вчених ми отримали можливість підійти до вирішення питання щодо формулювання поняття цієї системи та генерування її дефініції.

Висновки. Отже, на підставі результатів наших наукових пошуків, викладених у цій статті, до характерних рис комунікаційної системи правової сфери віднесемо:

- функціонування в процесі взаємодії між її суб'єктами шляхом обміну інформацією правового характеру;

- реалізація передачі правової інформації в межах вказаної системи за допомогою мовлення: усного та писемного;

- розвиток комунікативної системи правової сфери обумовлений тісним зв'язком з: документальним відображенням і поширенням правової інформації; теорією і практикою упорядкування і збереження ділових паперів – передусім, управлінським документознавством;

- документознавчий аспект комунікативної системи правової сфери посилюється за рахунок: її функціональних стилів – наукового, офіційно-ділового, публіцистичного та епістолярного; реалізації цих стилів у юриспруденції здебільшого через писемні форми;

- законодавчо визначене та науково-теоретично обґрунтоване переважання процесу створення, зберігання та поширення документальних носіїв правової інформації над усними формами існування комунікаційної

системи правової сфери, що створює феномен документальності мовного вираження правової думки;

- набуття комунікаційною системою правової сфери комунікативних якостей правильності, ясності, точності, стислості, доцільності, логічності, чистоти, лаконічності; поряд з цим – нівелювання таких якостей як виразність, образність і експресивність як таких, що пов'язані з емоційним підтекстом, реалізуються завдяки засобам художньої образності, фонетичним засобам, не пов'язаних зі сферою юриспруденції.

Узагальнення наведених рис дозволяє сформулювати поняття:

комунікативна система правової сфери – це форма організації суб'єктів права, які взаємодіють шляхом обміну правовою інформацією за допомогою наукового, офіційно-ділового, публіцистичного, епістолярного функціонально-стильових механізмів та комунікативних якостей правильності, ясності, точності, стислості, доцільності, логічності, чистоти, лаконічності, у якій документознавчий аспект відіграє визначальну роль.

До перспектив подальших наукових досліджень відносимо вивчення: особливостей документаційного забезпечення правової сфери; стильових інструментів комунікаційної системи документаційного забезпечення правничої сфери в Україні; структурно-виконавчого механізму цієї системи та шляхів її удосконалення; функцій комунікаційної системи документаційного забезпечення правничої сфери.

Список використаних джерел

1. Якимюк, Юлія Петрівна. Комунікаційна система документаційного забезпечення управління вищим навчальним закладом : автореф. дис ... канд. наук із соціальних комунікацій : 27.00.02. Київ : Б.в., 2011. 19 с.
2. Прадід Ю. Ф. Юридична лінгвістика - нова наукова спеціальність // Вісник Львівського інституту внутрішніх справ. 2001. № 2. С. 287–295.
3. Токарська А. С. Юридична лінгвістика: актуальність становлення і перспективи розвитку // Вісник Львівського інституту внутрішніх справ. 2001. № 2. С. 295–299.
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2009. 1736 с.
5. Система. Словник української мови: в 11 томах. Том 9, 1978. 203 с. URL.: <http://sum.in.ua/s/systema>.
6. Організація. Словник української мови: в 11 томах. Том 5, 1974. С. 739.
7. Структура. Словник української мови: в 11 томах. Том 9, 1978. С. 789.
8. Вступ до теорії правових систем: монографія/за ред. Зайчука О. В., Оніщенко Н. М. Київ : Юридична думка, 2006, 430 с.

9. Кацавець Р. С. Ділова українська мова. За новим Українським правописом. Навчальний посібник. Київ : Алерта, 2020. С. 45–46.
10. Хамітов Н. В. Комунікація // Енциклопедія Сучасної України: електронна версія [веб-сайт] / гол. редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк та ін.; НАН України, НТШ. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2014. URL: https://esu.com.ua/search_articles.php?id=4422 (дата звернення: 28.10.2020)
11. Закон України «Про інформацію». URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (дата звернення: 28.10.2020)
12. Мова української юриспруденції : навч. посіб. / В. М. Пивоваров, О. М. Єрахторіна, О. А. Лисенко та ін. Харків : Право, 2020. 330 с.
13. Мацько Л. І. Стилїстика української мови: підручник / Л. І. Мацько, О. М. Сидоренко, О. М. Мацько. Київ : Вища школа, 2003. 462 с.
14. Мамрак А. В. Українське документування: мова та стиль: навч. посіб. Київ : Центр навч. літ., 2004. 364 с.
15. Коць Т. Публіцистичний стиль в українській літературній мові кінця XIX – початку XXI ст.: нормативно-аксіологічний аспект : дисертація на здобуття наук. ст. доктора філолог. наук. 2019. 455 с. URL.: https://shron1.chtyvo.org.ua/Kots_Tetiana/Publitsystychnyi_styl_v_ukrainskii_literaturnii_movi_kintsia_KhIKh_pochatku_KhIKh_st_normatyvno-aks.pdf (дата звернення: 28.10.2020).
16. Порядок передавання кіно-, відео-, фото-, фонових документів на постійне зберігання, затверджений Наказом Міністерства юстиції України від 19.07.2016 р. № 1962/5. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1000-16> (дата звернення: 28.10.2020).
17. Українська мова. Енциклопедія. Київ : Українська енциклопедія, 2000. 752 с., с. 603.
18. Плотницька І. М. Ділова українська мова. Навчальний посібник. 3-тє видання. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 256 с.

References

1. Yakymiuk, Yuliia Petrivna (2011). Communication system of documentation support of higher education institution management. Extended abstract of candidate's thesis. Kyiv [in Ukrainian].
2. Pradid Yu.F. (2001). Legal linguistics – a new scientific specialty. *Visnyk Lvivskoho instytutu vnutrishnikh sprav*, 2, 287-295 [in Ukrainian].
3. Tokarska A.S. (2001). Legal linguistics: relevance of formation and prospects of development. *Visnyk Lvivskoho instytutu vnutrishnikh sprav*, 2, 295-299 [in Ukrainian].
4. Busel, V. T. (Eds.) (2009). Big explanatory dictionary of the modern Ukrainian language. Kyiv, Irpin: VTF «Perun» [in Ukrainian].
5. System. Dictionary of the Ukrainian language (1978). (Vol. 9), (p. 203). Retrieved from <http://sum.in.ua/s/systema>. [in Ukrainian].
6. Organization. Dictionary of the Ukrainian language (1974). (Vol. 5), (p. 739). Retrieved from <http://sum.in.ua/s/orghanizacija> [in Ukrainian].
7. Structure. Dictionary of the Ukrainian language (1978). (Vol. 9), (p. 789). Retrieved from <http://sum.in.ua/s/struktura> [in Ukrainian].
8. Zaichuk, O.V. (Eds.), Onishchenko, N.M. (Eds.) (2006). Introduction to the theory of legal systems. *Monografy*. Kyiv: Yurydychna dumka [in Ukrainian].
9. Katsavets, R.S. (2020). Business Ukrainian language. According to the new Ukrainian spelling. Tutorial. Kyiv: Alerta [in Ukrainian].
10. Khamitov, N.V. (2014). Communication. Encyclopedia of Modern Ukraine. Kyiv: Instytut entsyklopedychnykh doslidzhen NAN Ukrainy, 2014. Retrieved from https://esu.com.ua/search_articles.php?id=4422 [in Ukrainian].
11. Law of Ukraine “On Information” from October 2 1992, № 2657-XII. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>. [in Ukrainian].
12. Pyvovarov, V.M., Yerakhtorina, O.M., Lysenko, O.A. (2020). The language of Ukrainian jurisprudence. Tutorial. Kharkiv : Pravo [in Ukrainian].
13. Matsko, L.I., Sydorenko, O.M., Matsko, O.M. (2003). Stylistics of the Ukrainian language. Textbook. Kyiv: Vyshcha shkola [in Ukrainian].
14. Mamrak, A.V. (2004). Ukrainian documentation. Tutorial. Kyiv: Tsentri navch. lit. [in Ukrainian].
15. Kots, T. (2019). Journalistic style in the Ukrainian literary language of the end of the XIX - the beginning of the XXI century: normative-axiological aspect. Doctor's thesis. Retrieved from https://shron1.chtyvo.org.ua/Kots_Tetiana/Publitsystychnyi_styl_v_ukrainskii_literaturnii_movi_kintsia_KhIKh_pochatku_KhIKh_st_normatyvno-aks.pdf. [in Ukrainian].

16. The order of transfer of film, video, photo, sound documents for permanent storage, approved by the Order of the Ministry of Justice of Ukraine dated 07/19/2016 № 1962/5. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua>. [in Ukrainian].

17. Ukrainian language. Encyclopedia (2000). Kyiv: Ukrainska entsyklopediia [in Ukrainian].

18. Plotnytska, I.M. (2008). Business Ukrainian language. Tutorial. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 06.08.2021
Отримано після доопрацювання 19.09.2021
Прийнято до друку 23.10.2021

УДК 316.77

Цитування:

Вощенко В. Ю., Денисовець І. В., Вдовіна О. О. Інформаційні засоби відображення повсякденності в індивідуальній свідомості на тлі постмодерної реальності. Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2021. № 4. С. 84–89.

Voshchenko V., Denysovets I, Vdovina O. (2021). Everyday life information means while reflecting in the individual consciousness on postmodern reality background. Library science. Record Studies. Informology. 4, 84–89 [in Ukrainian].

Вощенко Вікторія Юрївна,
кандидат філософських наук,
доцент кафедри українознавства, культури
та документознавства
Національного університету «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»
vikavosenko@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-2498-5580>

Денисовець Ірина Вікторівна,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри українознавства, культури та документознавства
Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
denysovets.ira@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-1424-1652>

Вдовіна Олена Олександрівна,
кандидат наук з соціальних комунікацій,
доцент кафедри українознавства, культури та документознавства
Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
svitljahok@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-3770-125X>

ІНФОРМАЦІЙНІ ЗАСОБИ ВІДОБРАЖЕННЯ ПОВСЯКДЕННОСТІ В ІНДИВІДУАЛЬНІЙ СВДОМОСТІ НА ТЛІ ПОСТМОДЕРНОЇ РЕАЛЬНОСТІ

Метою роботи є детальний аналіз інформаційних засобів відображення об'єктивної реальності в індивідуальній свідомості в умовах постмодерного суспільства. Методологія дослідження ґрунтується на застосуванні діяльнісного, системного, соціокультурного підходів, а також методів порівняльного та термінологічного аналізу. Новизна роботи полягає у тому, що досліджено засоби відображення повсякденної реальності в індивідуальній свідомості. Проаналізовано механізми впливу інформаційних технологій масової комунікації на суспільну ідентичність, стиль життя та культуру загалом. Доведено, що важливу роль у процесі усвідомлення об'єктивної реальності відіграють такі соціокультурні явища, як постфольклор, ритуалізація, міфологізація, енігматичні розповіді. Обґрунтовано, що свідомість особистості